

Fecr Yayınları: 531

İMAM MÂTURÎDÎ'NİN HADLERE YAKLAŞIMI
-Te'vilâtü'l-Kur'an Çerçevesinde-

Gökhan ATMACA & Adnan HOYLADI

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: (0312) 395 85 71
(Sertifika No: 47479)

1. Baskı: Haziran 2022

ISBN: 978-625-8005-76-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

İMAM MÂTURÎDÎ'NİN
HADLERE YAKLAŞIMI
-Te'vîlâtü'l-Kur'ân Çerçevesinde-

Gökhan ATMACA & Adnan HOYLADI

Ankara - 2022

Doç. Dr. Gökhan ATMACA

1977 yılında Sivas'ta doğdu. 1995 yılında Sivas İmam Hatip Lisesi'ni bitirdi. 2001 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olan Atmaca, 2003 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde *İbn Âbidin'in Gabin Risalesinin Metin ve Muhteva Yönünden Tedkiki* adlı teziyle Yüksek Lisans'ını tamamladı. 2009 yılında, aynı enstitüde *Hz. Ömer'in Kur'an-ı Kerim Anlayışı ve Tefsir İlimine Katkıları* adlı tezini sunarak doktora eğitimini tamamlayan Atmaca, bir süre Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenliği yaptı. 2011 yılında Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak göreve başladı. 2013 yılında Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne intisap eden Atmaca, 2018 yılında doçent unvanı aldı. *Hz. Ömer'in Kur'an Anlayışı ve Tefsir İlimine Katkıları* ile *Tefsiri Tarihte Aramak İbn Sa'd Örneği* adlı kitapları ve çeşitli yayınları bulunan yazar, halen aynı fakültede Tefsir Anabilim Dalında görevine devam etmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Dr. Adnan HOYLADI

Zonguldak Devrek'te doğdu. 1996'da Devrek İmam-Hatip Lisesinden mezun oldu. Aynı yıl başladığı Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesindeki lisans eğitimini 2001 yılında tamamladı. Bir süre Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde çalıştıktan sonra 2004 yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğretmen olarak çalışmaya başladı. 2010 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Hukuku Bilim Dalında *Mevlevî Hafız Abdülcemil Efendi'nin ez-Zaferül-Hamidiyye Risâlesi ve İslâm Kamu Hukukunda Hilâfetin Kureyşiliği Tartışmaları* başlıklı teziyle yüksek lisansını, 2021 yılında ise Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Hukuku Bilim Dalında *Haneî Mezhebinin Teşekkül Süreci* adlı teziyle doktora-sını tamamladı. *İslam Hukukunda Hilâfetin Kureyşiliği Tartışmaları ve Hindistan Örneği* ile *Haneî Mezhebinin Teşekkül Süreci* adlı kitapları neşredilen yazarın çeşitli platformlarda akademik yazıları yayınlanmıştır. Kendisi halen MEB'de öğretmenlik görevine devam etmekte olup evli ve üç çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ-----	9
GİRİŞ -----	11

BİRİNCİ BÖLÜM

İMAM MÂTURÎDÎ VE İLMÎ DÜŞÜNCESİNİN KAYNAKLARI--17

I. İMAM MÂTURÎDÎ'NİN YAŞADIĞI BÖLGE:

MÂVERÂÜNNEHİR -----17

II. İMAM MÂTURÎDÎ'NİN HAYATI-----23

A. İMAM MÂTURÎDÎ'NİN DOĞUMU, NESEBİ VE VEFATI-23

B. İMAM MÂTURÎDÎ'NİN ENTELEKTÜEL GELİŞİMİ ----26

1. İmam Mâturîdî'nin Hocaları -----30

2. İmam Mâturîdî'nin Öğrencileri -----32

3. İmam Mâturîdî'nin Eserleri -----36

4. İmam Mâturîdî'nin Tefsiri -----37

III. İMAM MÂTURÎDÎ'NİN FIKİH DÜŞÜNCESİ-----40

İKİNCİ BÖLÜM

İMAM MÂTURÎDÎ'NİN HAD CEZALARINA YAKLAŞIMI ----59

I. HAD KAVRAMI-----59

II. İMAM MÂTURÎDÎ'NİN HAD CEZALARINA YAKLAŞIMI--61

A. ZİNA -----61

1. Kavramsal Çerçeve -----61

2. İmam Mâturîdî'nin Zina Konusuna Yaklaşımı-----64

a. Âyetin Âm ve Hâs Manası -----64

b. Zina Haddinin Tatbik Şartları -----66

c. Zina Haddinin Uygulanacağı Uzuv-----71

d. Zina Haddine Sürgün Cezasının Eklenmesi -----72

e. Recm ve Celdenin Birlikte Uygulanması-----76

f. Zinakârın Evliliği -----	78
g. Zina Suçunun Ağırılığı -----	83
h. Zinanın Yasaklanma Sebepleri -----	84
B. KAZF -----	85
1. Kavramsal Çerçeve-----	85
2. İmam Mâturidî'nin İffete İftira Konusuna Yaklaşımı-----	87
a. Kazf Suçu ve Unsurları -----	87
b. Kazf Davalarında Şahit Getirme Süresi-----	94
c. Şahitlerin Vasfı -----	95
d. Kocanın Şahitliği -----	97
e. Kâzifin Tövbesinin Şahitliğinin Kabulüne Tesiri -----	98
f. Celdenin Keyfiyeti -----	105
g. Mülâane (Liân)-----	105
h. Yeminden Kaçınma-----	110
i. Mülâanenin Hukukî Sonuçları -----	112
C. HIRSIZLIK-----	119
1. Kavramsal Çerçeve-----	119
2. İmam Mâturidî'nin Hırsızlık Konusuna Yaklaşımı-----	121
a. Âyetin Âm ve Hâs Manası -----	121
b. Çalınan Malın Değeri-----	124
c. Cezanın Ölçüsü ve Uygulanacağı Organ -----	128
d. Tövbe Edenin Durumu -----	131
D. BAĞY -----	133
1. Kavramsal Çerçeve-----	133
2. İmam Mâturidî'nin Bağy Konusuna Yaklaşımı-----	136
a. Âyetin Nüzül Sebebi -----	136
b. Âsilerle Mücadele Etmenin Hükmü-----	137
E. EŞKIYALIK (HIRÂBE) -----	141
1. Kavramsal Çerçeve-----	141
2. İmam Mâturidî'nin Eşkîyalık Konusuna Yaklaşımı -----	143
a. Âyetin Kapsamı -----	143
b. Eşkîyalığın Hükmü -----	148

F. İRTİDAT -----	154
1. Kavramsal Çerçeve -----	154
2. İmam Mâturîdî'nin İrtidat Konusuna Yaklaşımı -----	156
a. İrtidatın Cezası -----	156
b. İrtidatın Amelleri Boşa Çıkarması -----	158
c. İnkâra Zorlananların Durumu -----	161
d. Tövbe Edenlerin Durumu -----	164
G. KISAS -----	165
1. Kavramsal Çerçeve -----	165
2. İmam Mâturîdî'nin Kısas Konusuna Yaklaşımı -----	169
a. Âyetlerin Nüzûl Sebebi -----	169
b. Âyetlerin Hükümü ve Kapsamı -----	170
c. Hak Açısından Kısasın Niteliği -----	187
d. Kısasta Sınırı Aşmak -----	188
e. Kısas Hakkından Vazgeçme -----	190
III. İMAM MÂTURÎDÎ'NİN HADLER BAĞLAMINDA MUTEZİLE ELEŞTİRİLERİ -----	191
A. İMAN-AMEL İLİŞKİSİ AÇISINDAN ZİNA -----	191
B. BÜYÜK GÜNAH İŞLEYENİN DURUMU -----	192
C. ALLAH'IN DİNDE ASLAH OLANI YARATMASI -----	196
SONUÇ -----	199
KAYNAKÇA -----	203

ÖN SÖZ

İslam dininin kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, insanın yaşama boyunca ihtiyaç duyduğu düzenlemeleri barındırmaktadır. Bu bağlamda insanı doğumundan vefatına kadar ilgilen-diren, onun dünya ve ahiret mutluluğunu gaye edinen Kur'an'ın ana konularını; imanın unsurları, ibadetler, muâmelât ve ukûbât oluşturmaktadır. Ayrıca Kur'an, bireysel ve sosyal hayata dönük düzenlemeleri barındıran bir kılavuz konumundadır. İlk nâzil olduğu günden beri muhatapları, Kur'an'ın sahip olduğu değeri keşfetmek ve hayatlarına katmak için olabildiğince çaba sarf etmişlerdir. Bu çerçevede çeşitli eserler kaleme almışlardır. Şüphesiz Kur'an'ın anlaşılması amacıyla ortaya konan eserlerin en değerlilerini tefsir kitapları oluşturmaktadır. Bu eserleri kaleme alan müfessirler, Kur'an'ın her bir âyetini adeta ilmek ilmek işlemiş ve Allah'ın muradını tespit etmek için gecesini gündüzüne katarak yorulmaktan imtina etmemişlerdir. İşte İmam Mâturîdî de Kur'an'ın anlaşılmasına katkı sunmayı hedefleyen âlimlerden biri olup alana *Te'vilâtü'l Kur'ân* adlı tefsiriyle katkıda bulunmuştur. Elbette bu değerli eser bugüne kadar çeşitli yönleriyle incelenmiş ve barındırdığı zenginlikten istifade edilmek istenmiştir. Biz de *Te'vilâtü'l-Kur'an Çerçevesinde İmam Mâturîdî'nin Hadlere Yaklaşımı* adlı çalışmayla alana mütevazı bir katkı sunmak için yola çıktık. Konunun sınırlarını gözeterek ilgili mevzuda derli toplu bir eser ortaya çıkarmaya çalıştık. Elbette beşer nisyân ile ma'lûl olup hata-dan münezzeh değildir. Bu yönüyle çalışmamızın kusurları ve eksiklikleri olabilecektir. Bunların okuyucumuz tarafından

anlayışla karşılanacağını ümit ediyoruz. Ayrıca telif aşamasında çalışmamıza fikir ve değerlendirmeleri ile katkıda bulunan Prof. Dr. Ali Karataş'a teşekkür ederiz. Çalışmak bizden tevfik Allah'tandır.

Doç. Dr. Gökhan ATMACA & Dr. Adnan HOYLADI
Sakarya - Mayıs 2022